

Тазкия дарслари (121-дарс). Ёлғоннинг сабаблари, турлари ва ҳукми

ТАЗКИЯ *дарслари* 121-дарс

Тазкия дарслари Шайх Мұхаммад Содиқ Мұхаммад Юсуф роҳимаҳуллоҳнинг
“Тасаввүф ҳақида тасаввур” ва “Рұхий тарбия-1-2-3” китоблари асосида бериб борилади.
Мавзуларнинг тўлиқ матни билан танишиш учун китобнинг ўзига мурожаат этиш тавсия этилади.

 ISLOM.UZ

13:00 / 30.01.2021 4275

Ёлғоннинг сабаблари

Кишининг ёлғон ишлатишига бир неча сабаблар бор:

1. Фойда жалб қилиш. Ёлғончи ўзига фойда етишини кўзлаб, одамларни алдаб, ўз манфаати учун ёлғон гапиради.
2. Заарни қайтариш. Ёлғончи ўзига етиши мумкин бўлган заарни қайтариш мақсадида ҳам ёлғон тўқийди.

У ўзича шу тўғри йўл, деб ўйлайди. Аммо икки ҳолатда ҳам ўзига бу дунё ва охират заарини жалб қилаётганини ўйламайди.

3. Сўзини чиройли ва гапни гўзал чиқармоқчи бўлиш. Бунда ёлғончи тўғри сўз ва рост гап ила одамларга ёқиш, уларнинг эътиборини тортиш имкони йўқ бўлганидан, уларга ёқадиган гап-сўз излаб, ёлғон тўқийди.

Ёлғон гапириш одатига айланиб қолгани ва нафси шу нарсани истайдиган бўлиб қолгани сабабли бу ишни қиладиганлар ҳам бор.

4. Душмандан ўч олиш мақсади. Бунда ёлғончи душманини шарманда қилиш ва ундан ўч олиб, кўнгли тўлиши учун ёлғон тўқийди.

5. Ўз обрўсини орттириш мақсади.

Бунда ёлғончи үзини аҳли фазл, олим, уддабурон қилиб кўрсатиб, мақтаниш учун ёлғон тўқийди.

Ёлғоннинг турлари

Асли йўқ нарсани тўқиш.

Бор нарсага маънони ўзгартириб юборадиган даражада қўшимча қўшиш.

Бор нарсага маънони ўзгартириб юборадиган даражада нуқсон етказиш.

Бор нарсани гапираётганда маънони ўзгартириб юборадиган даражада ибораларни ўзгартириш.

Ёлғоннинг ҳукми

Имом Ибн Хажар ва имом Заҳабий: «Узрсиз ёлғон гуноҳи кабирадир», деганлар.

Аллоҳ таолога ва Расулуллоҳ алайҳиссаломга қасддан ёлғон тўқиш куфрдир.

Қуръони Каримда ёлғон ҳақида бир юз олтмиш еттита оят бор.

Аллоҳ таоло Нахл сурасида марҳамат қиласи:

نُوبَذَكْلُهُ كَئْلُوْأَهُ لِتَأْبَنُونْمُؤْيَ اَلَّا نِيْذَلِ بَذَكْلُهُ يَرْتَفَى اَمْنِ

«Ёлғонни фақат Аллоҳнинг оятларига иймон келтирмайдиганларгина тўқирлар. Ана ўшалар - ўзлари ёлғончилардир» (105-оят).

Аслида ёлғонни фақат иймонсиз кофирларгина тўқийдилар. Чунки кофирларда савоб, гуноҳ деган тушунча йўқ. Ёлғон гапирса, гуноҳ бўлиши, у дунёда азобланиши ҳақида эътиқоди бўлмагани учун ўйламасдан ёлғон тўқийверадилар.

Мўминлар эса ёлғонни катта гуноҳ деб биладилар. Ёлғон гапириш туфайли охиратда азобга дучор бўлишларидан қўрқадилар.

مَلَسَ وَهْيَلَعُ مَلَلَ اَلْصَمَلَلَ اَلْسَرَنَأْ :ْنَعُ مَلَلَ اَلْسَرَنَأْ :ْنَعُ رَهْرَهُ يَبَأْ نَعَ
نَأْلَخَ نَمُتْهُأْ اَذَإِوَ فَلْحَأَدَعَ وَ اَذَإِوَ بَذَكَثَدَحَ اَذِإِ :ْثَالَثَ قَفَانْمَلَهُ يَأْ لَأَقَ
عَبَرَأَلَهُ اَوَرَ

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Мунофиқнинг белгиси учта: агар сўзласа, ёлғон сўзлайди, ваъда берса, бажармайди ва унга омонат топширилса, хиёнат қилади», дедилар».

Тўртовлари ривоят қилишган.

ىَلْصَمْ هَلْ لَرْلُ وَسَرْلَ لِيَقْ :َلَاقْ نَأْنَعْ هَلْ لَرْ يَضَرْ مَيْلُسْ نَبَنْ أَوْفَصْ نَعْ
نُوْكَيْأْ :َهَلْ لِيَقَفْ :َمَعَنْ :َلَاقَفْ ؟َانَابَجْ نَمْؤْمَلْ ١نُوْكَيْأْ :َمَلْسَوْ هَيْلَعْ هَلْ لَرْ
لِيَقَفْ ؟َابَأَذَكْ نَمْؤْمَلْ ١نُوْكَيْأْ :َهَلْ لِيَقَفْ :َمَعَنْ :َلَاقَفْ ؟َالِيَحْ بُنْ مْؤْمَلْ
كَلْأَمْ هَأَوْرْ .َلِ :

Имом Молик ривоят қилган ҳадиси шарифда Сафвон ибн Сулайм розияллоҳу анҳу айтадилар:

«Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламдан «Мўмин қўрқоқ бўладими?» деб сўралди. «Ҳа», дедилар.

«Мўмин баҳил бўладими?» деб сўралди. «Ҳа», дедилар.

«Мўмин ёлғончи бўладими?» деб сўралди. «Йўқ», дедилар».

لُوقَيْ نَعْ هَلْ لَرْ آبَأْ تْعَمَسْ :َلَاقَ مَرَاجْ يَبَأْنَبْ سَيَقْ نَعْ
يُقَهْيَبْ لَأْ هَأَوْرْ نَأَمْيَإِلْ بَنَأَجْمَ بَذَكْلَأَنِإَفْ :َبَذَكْلَأَوْ مُكَأْيَا :

Қайс ибн Абу Ҳозимдан ривоят қилинади:

«Абу Бакр розияллоҳу анҳунинг «Ёлғондан ҳазир бўлинглар! Албатта, ёлғон иймондан четлатувчидир», деганини эшитдим».

Байҳақий ривоят қилган.

Ёлғон ҳақидаги гаплардан намуналар:

- Умар ибн Хаттоб: «Мени рост пастлатгани (аслида унинг паслатиши нодир) ёлғон кўтарганидан (аслида унинг кўтариши нодир) яхшироқдир», деган.

- Арваа исмли аёл Саъид ибн Зайд ибн Амр ибн Нуфайл билан ҳовли талашиб, хусумат қилди. Шунда у (Саъид ибн Зайд): «Бу аёлни ўз ҳолига қўйинглар. Мен Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг «Ким бир қарич ерни ноҳақ олса, қиёмат куни етти қават ер унга тавқи лаънат бўлади», деганларини эшитганман. Аллоҳим! Агар бу аёл ёлғончи бўлса, кўзини кўр қилгин ва қабрини ҳовлисида қилгин», деди.

Мен ўша аёлнинг кўр бўлиб, деворларни пайпаслаб юрганини кўрдим. У: «Менга Саъид ибн Зайднинг дуоси тегди», дер эди. Бир куни ҳовлисида кетаётиб, қудуққа тушиб кетди ва ўша қудуқ унга қабр бўлди».

«Руҳий тарбия» китобидан